

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

ICILS 2023 Predstavljanje rezultata za Bosnu i Hercegovinu

12. novembar 2024, Sarajevo

ICILS 2023 – Predstavljanje rezultata za Bosnu i Hercegovinu

Utorak, 12. novembar 2024. 10.30 – 11.30

Agenda

10.30–10.40	Pozdravna riječ, direktorica APOSO, Maja Stojkić
10.40–11.15	Rezultati iz ICILS 2023 Izvještaja za Bosnu i Hercegovinu
11.15–11.25	Preporuke i zaključci za obrazovne politike i praksu
11.25–11.30	Završna riječ, zamjenica direktorice APOSO, Aida Terzić

ICILS 2023

- International computer and information literacy study – međunarodno istraživanje računarske i informacione pismenosti
- IEA - Međunarodna asocijacija za evaluaciju obrazovnih postignuća - stručno rukovođenje istraživanjem na međunarodnom planu
- Partner IEA u BiH je Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH – učestvuje u planiranju, pripremi i realizaciji istraživanja
- Agencija kontinuirano informiše nadležne vlasti o važnosti učešća BiH u međunarodnim istraživanjima i pruža smjernice za unapređenje obrazovnog sistema i postignuća učenika na osnovu relevantnih izvještaja

Napomena: EU je obezbijedila dodatnu podršku zemljama zapadnog Balkana, među njima i BiH, i pokrila troškove učešća u ICILS 2023 istraživanju, zahvaljujući finansiranju od strane Generalnog direktorata Evropske komisije za obrazovanje, omladinu, sport i kulturu (EAC) i evropske Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Korisni linkovi

- <https://aposo.gov.ba/bs/>
- <https://www.iea.nl/studies/iea/icils/2023>
- <https://www.iea.nl/publications/icils-2023-international-report>
- https://www.iea.nl/sites/default/files/2023-12/20231221_ICILS2023_Assessment_Framework_Final_0.pdf

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Karakteristike ICILS istraživanja

Šta je ICILS?

- IEA kroz ICILS proučava odnos između IKT (informaciono-komunikacionih tehnologija) i obrazovnih procesa, kao i faktore povezane sa pedagoškom upotrebom IKT-a
- Cilj IEA je da prikupi visokokvalitetne informacije o učeničkim postignućima i obrazovnim okvirima tih postignuća
- ICILS istraživanje je osmišljeno kako bi upoznao odgovorne u obrazovanju sa razvojem vještina računarske i informacione pismenosti i IKT kompetencija kod učenika u digitalnom društvu
- Istraživanjem se, vrlo osjetljivim instrumentima objektivno i standardizovano, mjere usvojene IKT kompetencije i razvoj IKT vještina
- Sprovodi se u petogodišnjim ciklusima (2013, 2018, 2023)

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Svrha ICILS istraživanja

- Nastoji da odgovori na jedno od ključnih pitanja današnjice: Koliko su učenici pripremljeni za učenje, rad i život u digitalnom svijetu?
- Istražuje načine na koje mladi ljudi koriste računare za istraživanje, kreiranje i komunikaciju kako bi uspješno funkcionisali kod kuće, u školi, na radnom mjestu i u zajednici
- Mjeri razlike u računarskoj i informacionoj pismenosti među učenicima na međunarodnom nivou
- Izvještava o sposobnostima učenika da prikupljaju, upravljaju, procjenjuju i dijele digitalne informacije, kao i o njihovom razumijevanju pitanja u vezi sa bezbijednom i odgovornom upotrebom digitalnih tehnologija
- Izvještava o postignućima učenika na testu pojmovnog razumijevanja i kompetencija povezanih sa digitalnom pismenošću
- Prikuplja i analizira podatke o aktivnostima i stavovima učenika u vezi sa korišćenjem računara u školskim i vanškolskim kontekstima u kojima se razvija njihova računarska i informaciona pismenost (CIL) i računarsko mišljenje (CT)

Ciljevi ICILS istraživanja

- Prikupljanje visokokvalitetnih informacija o učeničkim postignućima i obrazovnim okvirima
- Dublje razumijevanje obrazovnih procesa unutar zemalja i u međunarodnim okvirima
- Podrška obrazovnim vlastima u praćenju funkcionisanja obrazovnih sistema
- Pružanje relevantnih informacija kreatorima obrazovnih politika
- Istraživanje razvoja računarske i informacione pismenosti kod mladih
- Analiza konteksta u kojima se razvija računarska i informaciona pismenost
- Procjena znanja i sposobnosti učenika u računarskoj i informacionoj pismenosti
- Ne vrednuje postignuća pojedinaca (učenika, nastavnika ili direktora)
- Zaštita identiteta učesnika - nijedan podatak koji bi omogućio identifikaciju neće biti objavljen

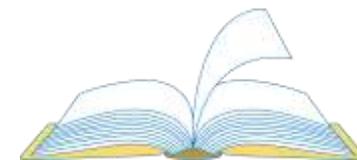
AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Uzorak i broj učesnika u BiH

U ICILS-u 2023 uzorak za BiH je bio:

- 173 škole (107 u F BiH, 61 u RS i 5 u Distriktu Brčko)
- 4084 učenika (2132 u F BiH, 1861 u R. Srpskoj i 91 u Distriktu Brčko)
- Tokom priprema za sprovođenje istraživanja R. Srpska otkazala učešće u ICILS 2023
- Zapadnohercegovački kanton otkazao učešće u ICILS 2023

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Uzorak i broj učesnika u BiH

U ICILS 2023 istraživanju u BiH je na kraju učestvovalo:

- 106 uzorkovanih škola (zbog izuzimanja jedne škole ostalo 105)
- Za BiH je naglašeno: Definisana populacija zemlje pokriva 61% ciljne populacije u zemlji
- Ukupno je testirano i anketirano 1877 učenika
- Broj nastavnika iz 106 škola je bio 1598, ali je samo 451 nastavnik popunio upitnik za nastavnika
- Upitnik za IKT koordinatora je popunilo 70 IKT koordinatora
- Upitnik za direktora škole je popunilo 77 direktora

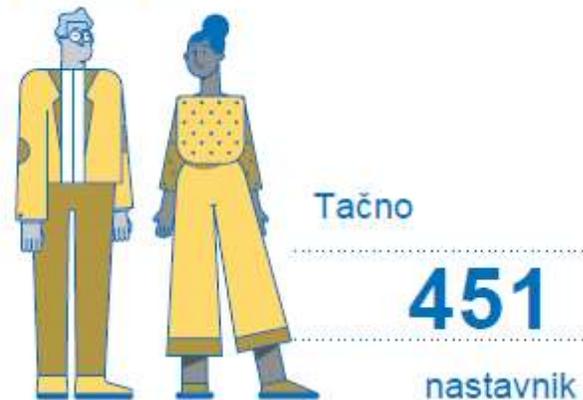

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Uzorak i broj učesnika u BiH

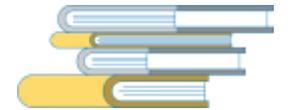
ICILS 2023 je prikupio visokokvalitetne podatke od:

*Prosječna starost učenika je 14 godina u većini zemalja.

ICILS instrumenti za testiranje

- Međunarodni računarski učenički test:
  - ✓ CIL (računarska i informaciona pismenost) testni modul - 30 min.
  - ✓ CT (računarsko razmišljanje) testni modul - 25 min.
- Upitnik za učenike - 30 minuta
- Upitnik za nastavnike - online
- Upitnik za IKT koordinatora - online
- Upitnik za direktora škole - online
- Agencija – anketa o obrazovnim kontekstima u BiH za CIL i CT učenje – online

Napomena:

U BiH učenici su radili samo CIL testni modul. CIL modul i upitnik za učenike, učenici su radili offline koristeći USB diskove (jedan po računaru učenika).

ISPOD NIVOA 1

(Nerazvijena)

- Učenici mogu obavljati jednostavne radnje prema izričitim uputstvima.

NIVO 1

(Osnovni/Funkcionalni)

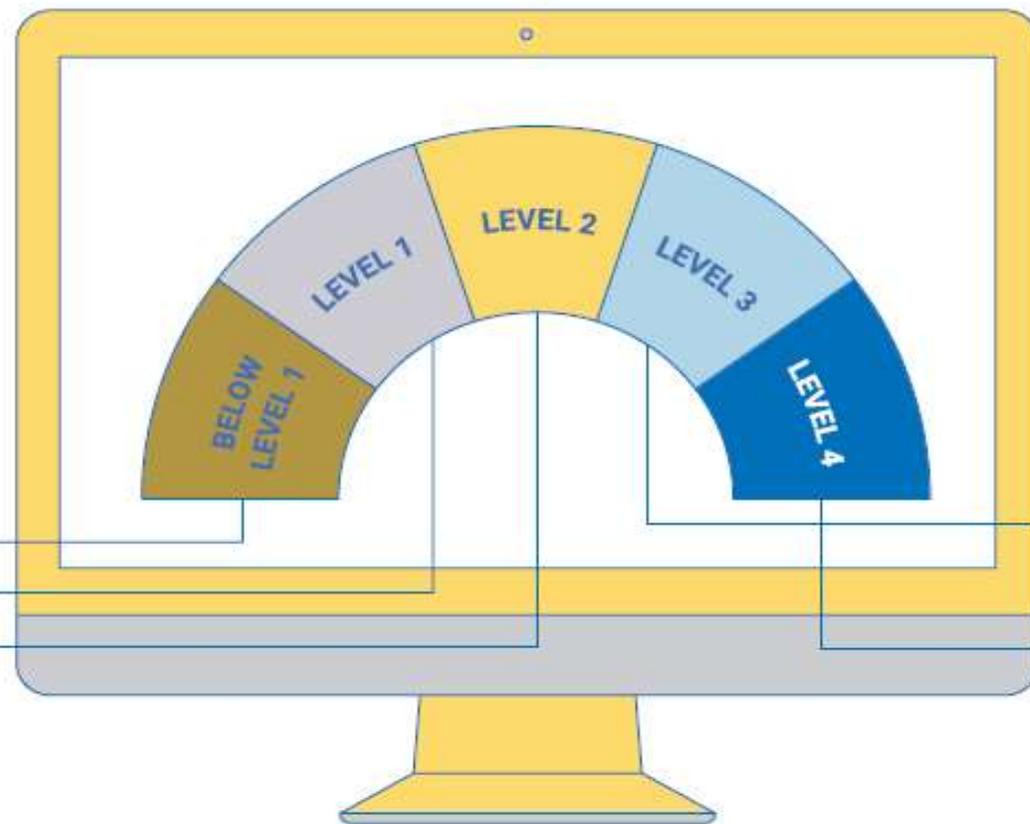
Učenici demonstriraju osnovne operativne vještine i razumijevanje upotrebe računara kao alata za izvršavanje jednostavnih zadataka.

NIVO 2

(Potrebna podrška)

Učenici mogu da koriste računare prema instrukcijama za obavljanje osnovnih zadataka prikupljanja informacija i upravljanja, kao i za kreiranje jednostavnih informacionih proizvoda.

Distribucija CIL rezultata učenika u ICILS-u 2023 raspoređena je unutar 4 nivoa:

NIVO 3

(Nezavisnost/Autonomija)

Učenici pokazuju sposobnost samostalnog rada sa računarima za zadatke prikupljanja i upravljanja informacijama, i pokazuju razumijevanje osnovnih konvencija dizajna informacija.

NIVO 4

(Preciznost)

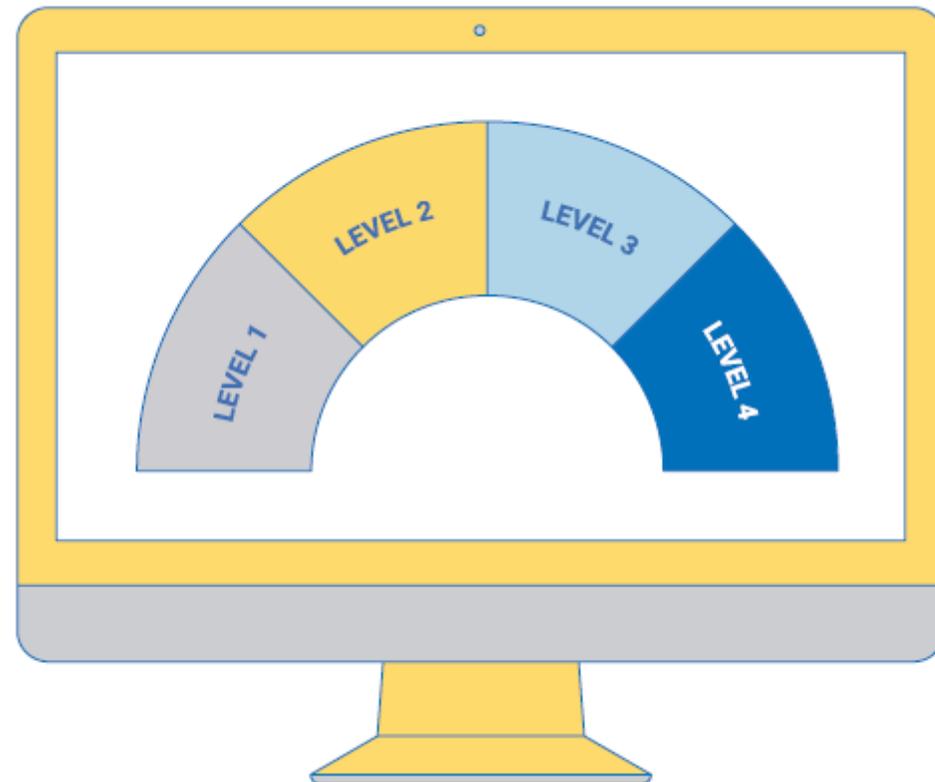
Učenici biraju najrelevantnije informacije za komunikacione svrhe, procjenjuju njihovu korisnost, kredibilitet i pouzdanost, i kreiraju informacione proizvode prilagođene iz digitalnih resursa na način koji čini informacije pristupačnijim ciljnoj publici.

Skala postignuća u CIL-u

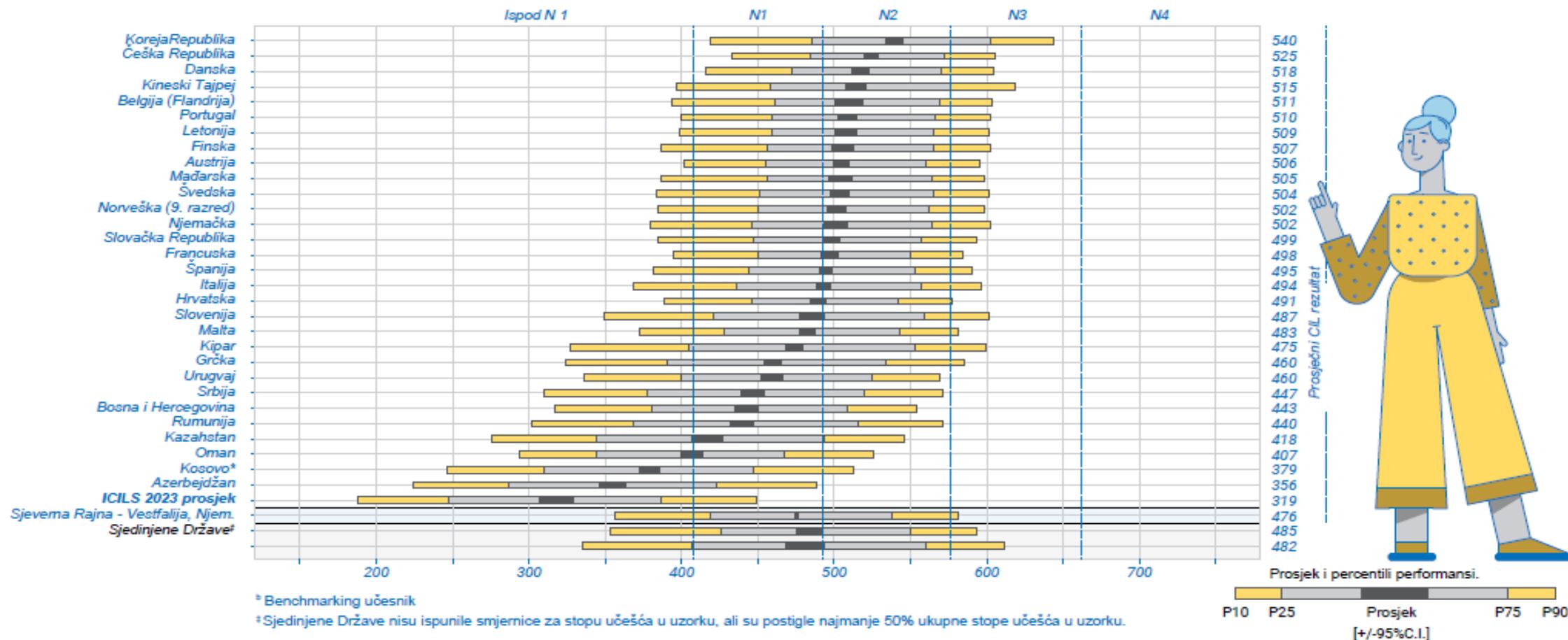
Nivoi postignuća:

- Ispod nivoa 1 (407 bodova i manje)
- Nivo 1 (iznad 407 bodova do 492 boda)
- Nivo 2 (iznad 492 boda do 576 bodova)
- Nivo 3 (iznad 576 bodova do 661 bod)
- Nivo 4 (iznad 661 boda)

Napomena: Bodovi su predstavljeni na skali bodova.

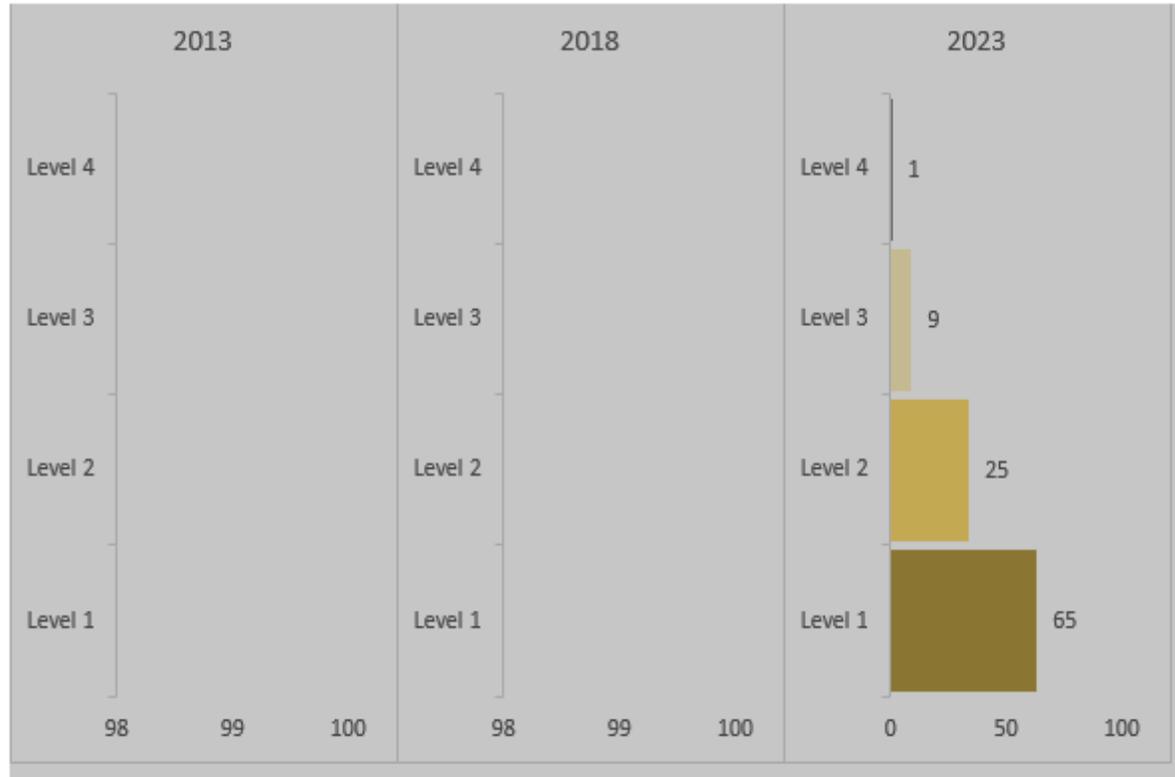

Rezultati iz ICILS-a 2023 otkrivaju da razlike u računarskoj i informacionoj pismenosti (CIL) učenika značajno variraju unutar i između zemalja

Napomena: ICILS 2023 prosjek zasniva se na svim učesnicima koji nisu benchmarking, a koji su ispunili uslove za učešće u uzorku, osim Rumunije.

Prikaz 1. Procenat učenika na ili iznad svakog nivoa znanja

Primjer čitanja: U Bosni i Hercegovini, 65% učenika dostiglo je najmanje nivo 1 međunarodne referentne tačke 2023. godine.

Napomena: Godine prikazane unutar traka ili u zagradama predstavljaju značajne razlike između ciklusa (pri $\alpha = 0,05$).

U prosjeku, učenice postižu bolje rezultate od učenika u digitalnoj i informacionoj pismenosti (CIL).

U prosjeku, učenice su postigle **više rezultate u računarskoj i informacionoj pismenosti (CIL)** od učenika u ICILS-u 2023.

Učenice su nadmašile učenike u **28 od 32 zemlje**.

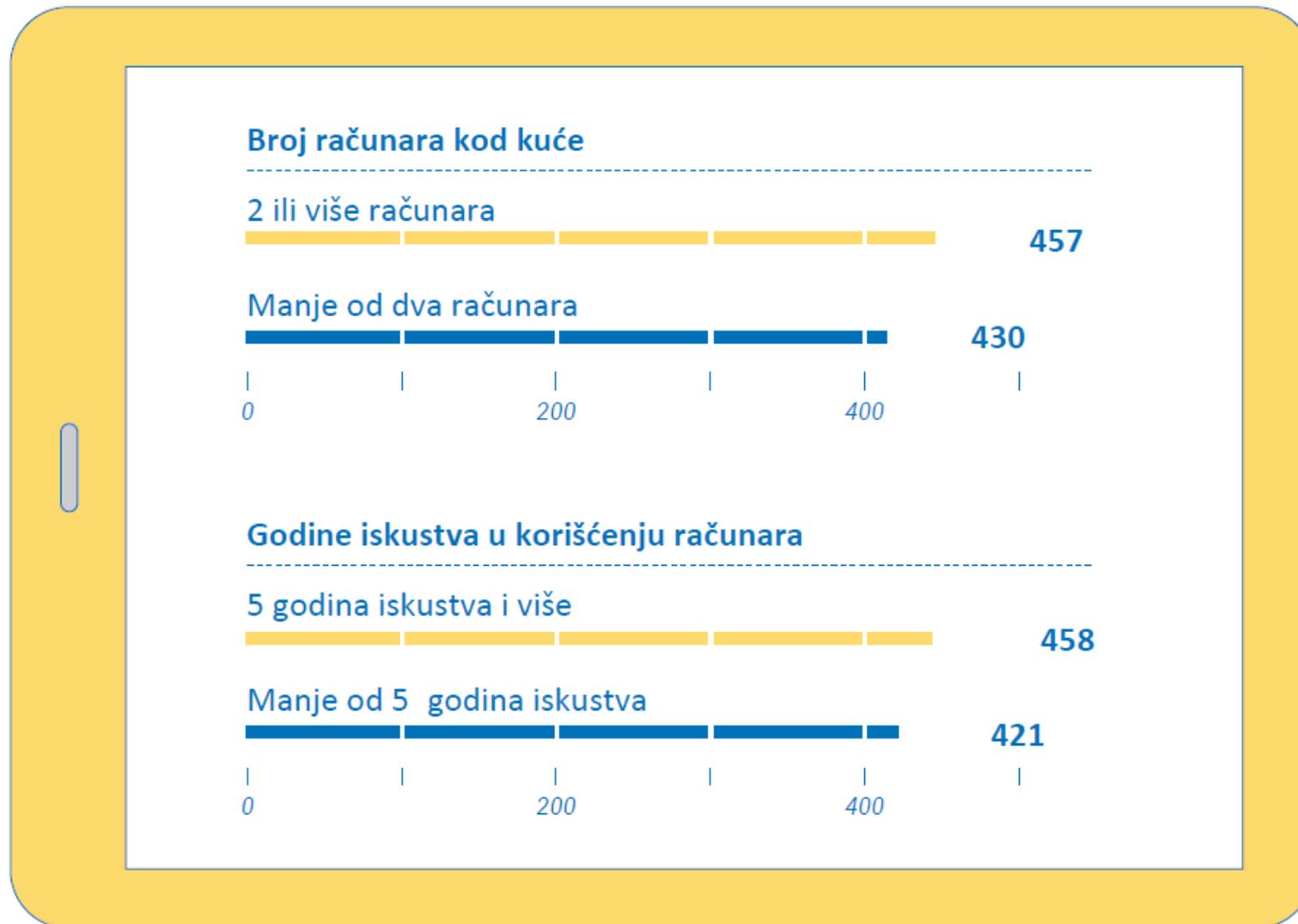

Učenici nisu statistički značajno nadmašili učenice, u prosjeku, u CIL-u ni u jednoj od zemalja ili učesnika u banchmarking-u.

Učenci iz boljih socioekonomskih sredina (mjereno obrazovanjem roditelja i brojem knjiga kod kuće) imali su značajno viša postignuća iz digitalne i informacione pismenosti (CIL).

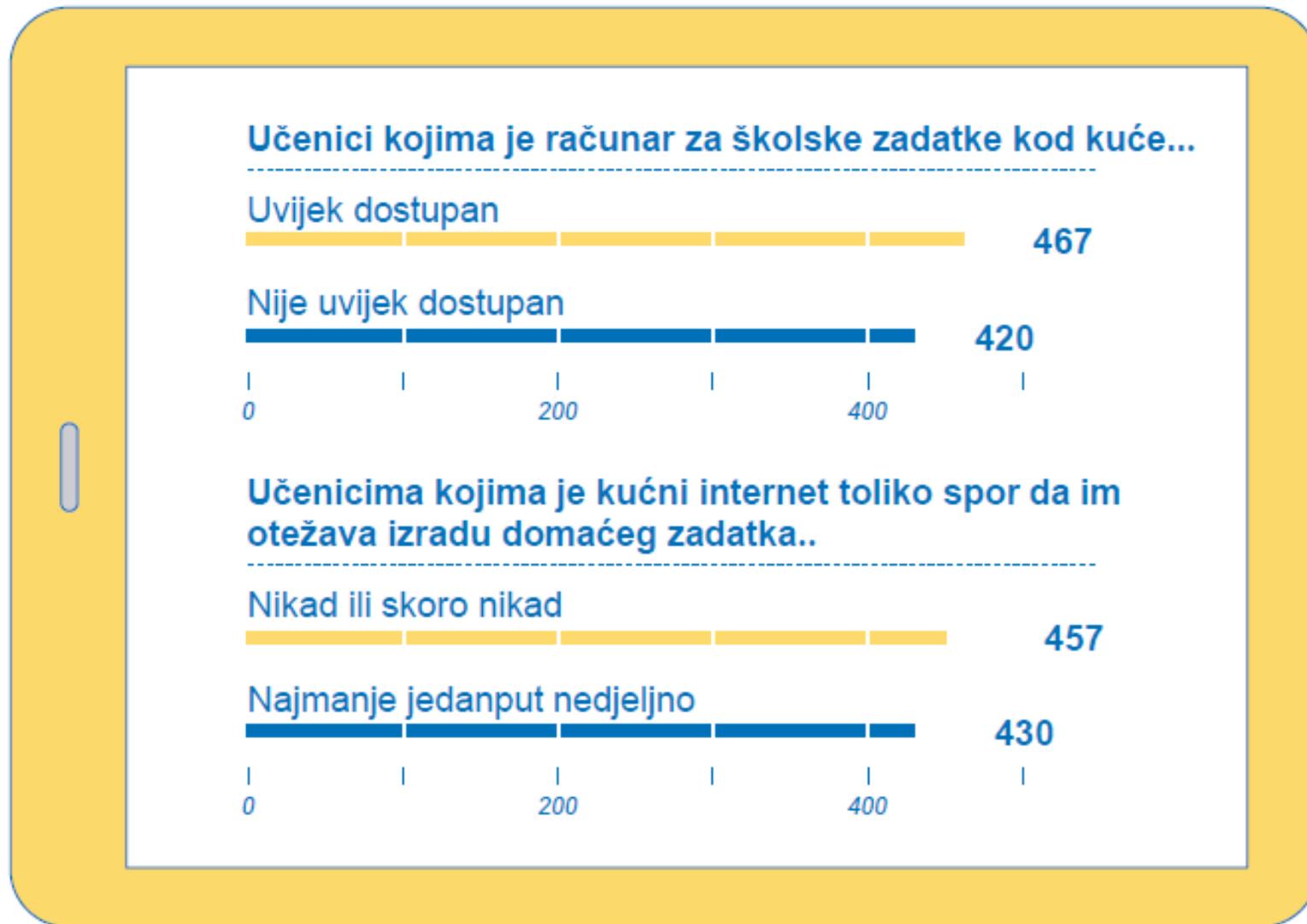

Učenici koji imaju više računara kod kuće postižu viša postignuća u CIL-u.

Učenici sa više godina iskustva u korišćenju računara imaju bolja postignuća u CIL-u.

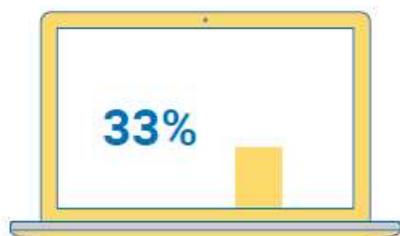
Učenici koji uvijek imaju pristup računaru za obavljanje školskih zadataka kod kuće imaju viša CIL postignuća

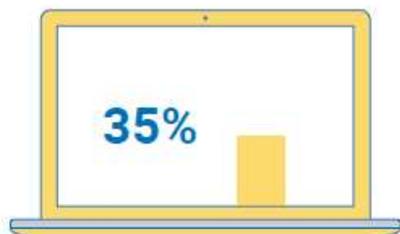
Učenici sa stabilnijim pristupom internetu imaju viša CIL postignuća

Korišćenje informaciono komunikacione tehnologije (IKT) od strane učenika tokom školskih dana

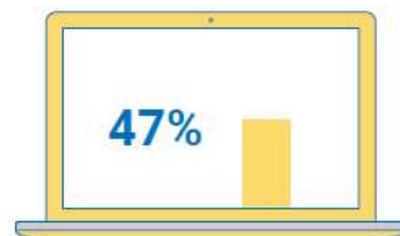
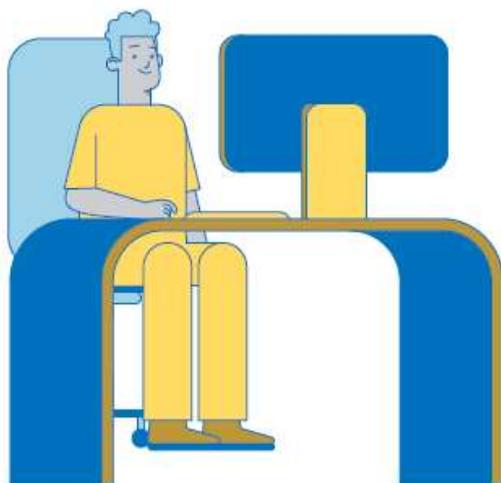
Učenici izvještavaju o svakodnevnoj upotrebi IKT:

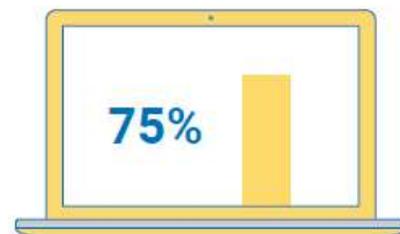
u školi za
školske
zadatke

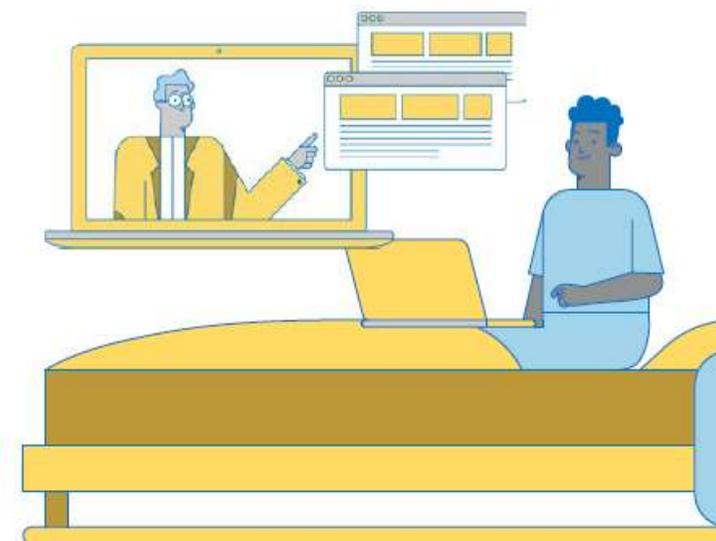
u školi za druge
svrhe

van škole za
školske zadatke

van škole za druge
svrhe

Procenat učenika u školama gdje IKT koordinatori navode da su određeni softverski resursi dostupni nastavnicima i učenicima.

Učenici su prijavili da su, bar u umjerenj mjeri naučili, u školi i izvan škole, da...

...koriste internet radi pronalaženja informacija

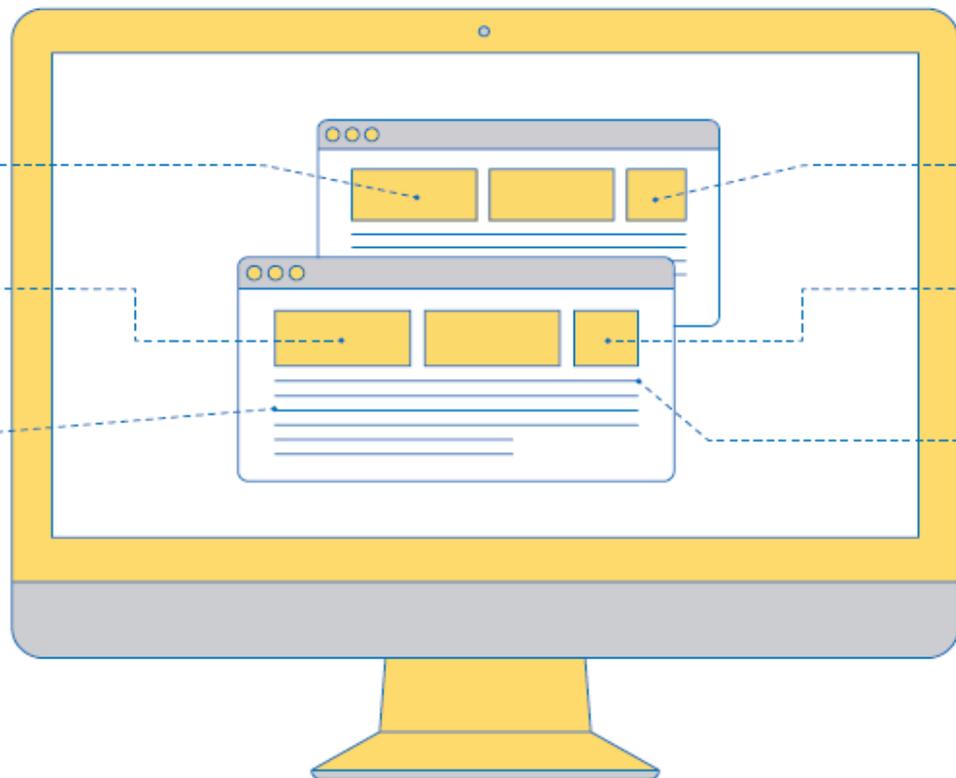
41% / 80%

...unaprijede internet pretraživanje

52% / 76%

...procjenjuju pouzdanost informacija na internetu

47% / 67%

...uključuju tačne reference za internet izvore

45% / 62%

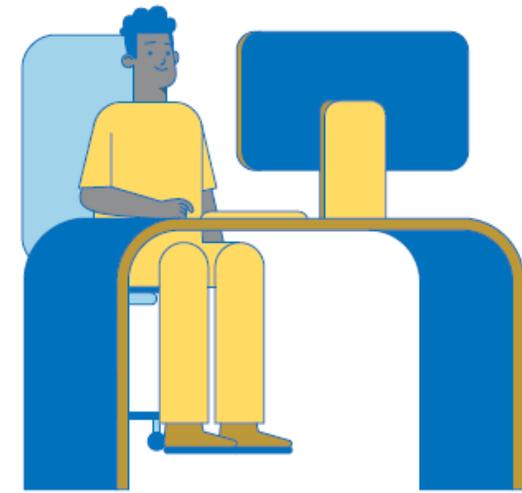
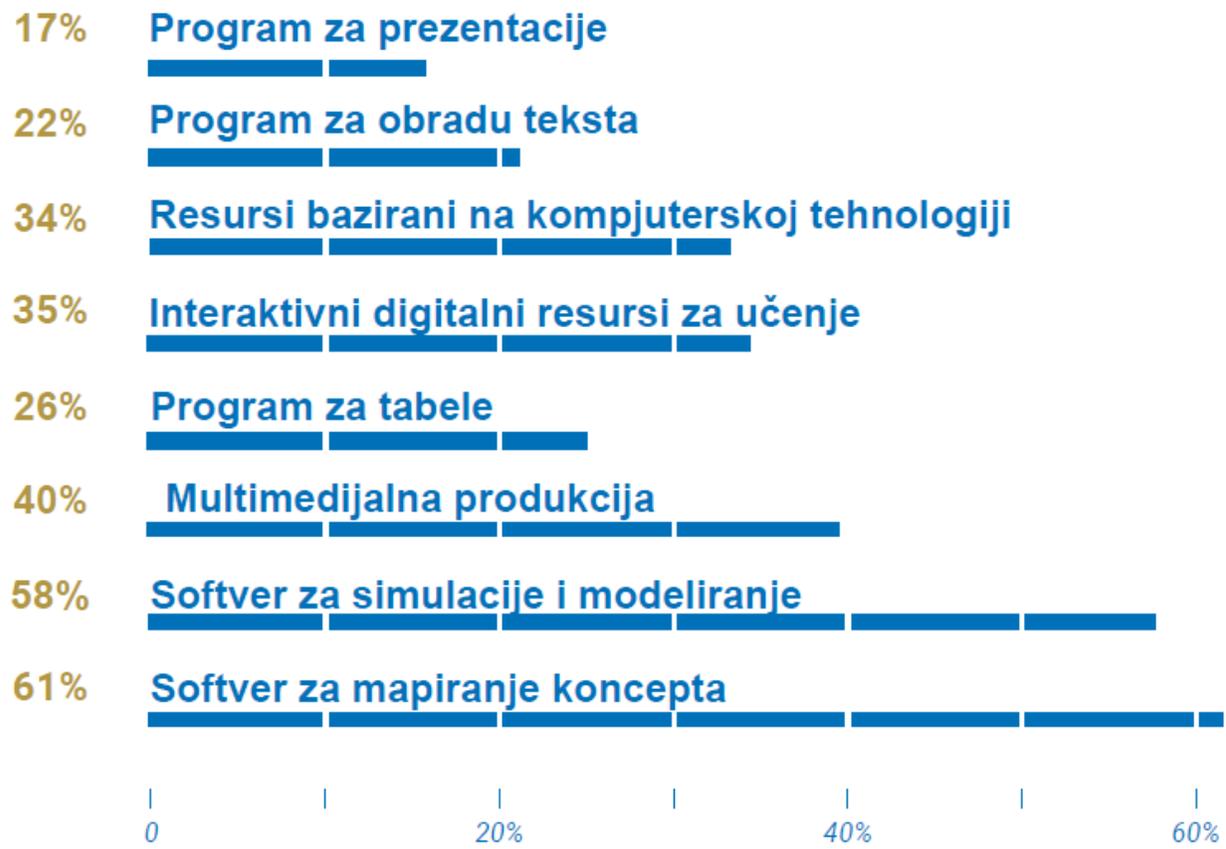
...procijene da li je poruka od nekoga prevara

50% / 72%

...upravljaju postavkama privatnosti za internet naloge i IKT uređaje

46% / 67%

Procenat učenika koji navode da NIKADA ne koriste raspoložive informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) na nastavi

Većina učenika priznala je pozitivne ishode informacione i komunikacione tehnologije (IKT) za društvo.

88%

Slažu se ili potpuno se slažu da napredak u IKT obično poboljšava uslove života ljudi

85%

Slažu se ili potpuno se slažu da nam IKT pomaže da bolje razumijemo svijet

65%

Slažu se ili potpuno se slažu da je IKT dragocjen za društvo

79%

Slažu se ili potpuno se slažu da napredak u IKT donosi mnoge društvene koristi

Mnogi učenici priznaju da **informacione i komunikacione tehnologije (IKT)** mogu imati negativan uticaj na društvo

85%

Slažu se ili se potpuno slažu da ljudi provode previše vremena koristeći IKT

76%

Slažu se ili se potpuno slažu da korišćenje IKT može biti opasno po zdravlje ljudi

76%

Slažu se ili se potpuno slažu da korišćenje IKT čini ljude izolovanijim u društvu

67%

Slažu se ili se potpuno slažu da će sa više IKT-a biti manje poslova

Zaključci

Učenici iz BiH pokazuju:

- Samo osnovne CIL vještine, sa niskim postignućima, ispod ICILS 2023 prosjeka
- Da uprkos velikoj upotrebi IKT uređaja, nisu razvili potrebne vještine za efikasno korišćenje digitalnih informacija, kao korisnici i kao potrošači digitalnih informacija
- Da ne posjeduju dovoljne vještine potrebne za samostalno korišćenje digitalnih informacija i donošenje procjena o njihovoj vjerodostojnosti, relevantnosti i korisnosti
- Da nastava u online režimu, za vrijeme pandemije COVID – 19, kada je evidentno pojačana upotreba IKT uređaja, nije značajno doprinijela računarskim kompetencijama učenika
- Da su učenice pokazale više postignuće nego učenici
- Da postoji značajan digitalni jaz među učenicima, veoma izražen zbog socio-ekonomskih razlika, posebno između učenika sa najvišim i najnižim postignućima
- Da učenici iz viših SES grupa u BiH postižu znatno bolje rezultate u CIL-u u odnosu na učenike iz nižih SES grupa, npr. pouzdan internet, više računara kod kuće, stalna dostupnost računara su ključni za postizanje boljih rezultata učenika u CIL-u

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Zaključci

- Da korišćenje IKT u školi za školske i druge svrhe nije na zadovoljavajućem nivou
- Da se više koristi IKT van škole za školske i druge svrhe
- Da su često „samouki“ kada je riječ o IKT vještinama, oslanjajući se na neformalne izvore, a ne na formalno obrazovanje
- Da postižu znatno bolje rezultate u CIL-u oni bez ograničenja vremena pred ekranom u odnosu na one sa ograničenim vremenom pred ekranom
- Da se u školama uglavnom koriste tradicionalni digitalni alati (npr. uređenje teksta) jer nastavnici pokazuju manju sklonost ka upotrebi IKT-a, što primjenu tehnologije iz škola „gura“ u vanškolski kontekst
- Da im programiranje i složenije računarske aktivnosti predstavljaju izazov
- Da koriste IKT u manje predmeta u odnosu na ICILS 2023 prosjek, najviše u informatičkim predmetima, dok se u ostalim predmetima koristi značajno manje
- Da imaju više prilika da uče o zadacima vezanim za internet o bezbjednoj i odgovornoj upotrebi IKT-a van škole, nego u školi uz značajne varijacije između ta dva okruženja
- Da je CIL prilično dobro zastupljen, a CT dosta manje u NPP, ali da nedosljedna primjena u ranijim fazama obrazovanja vjerovatno utiče na postignuća učenika

Preporuke

- Osigurati pouzdanu internet konekciju i dovoljan broj digitalnih uređaja za sve škole, posebno u ruralnim područjima, i podržati učenike bez pristupa internetu kod kuće
- Redovno evaluirati i prilagođavati NPP prema najnovijim tehnološkim trendovima i potrebama tržišta rada, uzimajući u obzir integraciju povratnih informacija učenika i nastavnika
- Organizovati obuke i radionice za nastavnike kako bi se osposobili za korišćenje različitih digitalnih alata u nastavi, s fokusom na pedagoške metode koje uključuju tehnologiju
- Ulagati u programe obuke za nastavnike kako bi efikasno podučavali digitalne vještine
- Promovisati korišćenje digitalnih alata i resursa u učionici za poboljšanje učenja i angažovanja učenika
- Uvesti kurseve i aktivnosti koje podstiču razvoj kritičkog mišljenja i vještina rješavanja problema kod učenika

Preporuke

- Obezbijediti dodatnu podršku i resurse učenicima iz nižih socio-ekonomskih pozadina kako bi se smanjio digitalni jaz, uključujući besplatne ili subvencionisane digitalne uređaje i pristup internetu
- Sprovesti više istraživanja i integrisati rodno senzitivne pristupe u obrazovne strategije kako bi se smanjile rodne razlike u postignućima u CIL i CT
- Obezbijediti da škole imaju pristup naprednim digitalnim alatima poput simulacija, modeliranja i prikupljanja podataka iz stvarnoga svijeta kako bi učenici stekli relevantne praktične vještine za tržište rada
- Organizovati vanškolske aktivnosti i klubove fokusirane na digitalnu pismenost, poput programiranja i robotike, kako bi se podstakla kreativnost i inovativnost učenika
- Uvesti AI u nastavne planove kako bi učenici razvili vještine rada sa AI alatima, uključujući kritičku evaluaciju njihove upotrebe
- Stvarati partnerstva između škola i tehnoloških kompanija kako bi se obezbijedili resursi, obuke i praktične prilike za rad sa naprednim tehnologijama

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

Hvala!

Nataša Kokoruš, koordinator za ICILS 2023 u BiH
natasa.kokorus@aposo.gov.ba

